

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt CZ.1.07/1.1.00/08.0094 Vzdělávání pro udržitelný rozvoj v environmentálních a ekonomických souvislostech

Asociace pedagogů základního školství České republiky

www.vcele.eu

01 Včela medonosná Metodický list

Ročník: 4
Doporučený počet hodin: 1 – 2

Autor: Mgr. Ivana Kolátorová
Editace a grafická úprava textu: Mgr. Bc. Anna Doubková

© 2013 Asociace pedagogů základního školství České republiky

Ilustrační obrázky jsou použity v souladu s licencemi z fotobanky Českého svazu včelařů, fotodokumentace projektu VUREES a databáze software Inspiration.

Tento projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky

01 Včela medonosná: metodický list

Vzdělávací oblasti: Člověk a jeho svět

Vyučovací předmět: Přírodověda, Vlastivěda

Klíčová slova: Včela a příroda, včela a lidstvo, opylování, ošetřování stromů, včelstvo, včelař

Očekávané výstupy žáka: Porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech. Zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat.

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení: Vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení a propojení je efektivně využívá v procesu učení.

Kompetence k řešení problémů: Vyhledává informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti k objevování různých řešení.

Kompetence komunikativní: Formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu. Naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuze.

Kompetence sociální a personální: Účinně spolupracuje ve skupině a v týmu, na základě poznání pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce. Podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu. Přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, spolupracuje s druhými.

Kompetence občanská: Chápe základní environmentální problémy a respektuje požadavky na životní prostředí.

Pomůcky:

- Pracovní list PL 1
- Učební list UL 1
- Metodický list ML 1
- Učebnice Přírodovědy a Vlastivědy pro 4. ročník, 5. ročník
- Dataprojektor a Notebook
- Myšlenková mapa
- Internet: www.vcelarstvi.cz, www.vcelky.cz

Organizace vyučování a metody práce:

- Řízená diskuze
- Individuální práce
- Práce s internetem
- Práce ve dvojicích
- Aktivní poslech
- Soutěž

Popis činnosti v hodině:

Činnost učitele	Činnost žáka
<p>Promítne obrázek slunečnice s textem z učebního listu, který vysvětlí a představí obsah, kterým se bude se žáky v následujících hodinách zabývat (3 - 5 minut):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domov včel • Včelí rodinka • Zdroje potravy včel • Vlastnosti včel • Produkty včel • Včelařský rok <p>Variantně lze například do dvojic rozdat i vytištěné učební listy.</p>	<p><i>Aktivní poslech</i></p> <p><i>Řízená diskuze</i></p>
<p>Motivuje žáky k soutěži v získání odznaku Včelaříka po splnění úkolů v 10 pracovních listech.</p>	<p><i>Aktivní poslech</i></p>
<p>Rozdá pracovní listy a vyzve žáky k vyplnění identifikačních údajů.</p> <p>Vysvětlí způsob záznamu splnění úkolů do pracovního listu – do každé buňky plástve je možné dát razítko, nebo se nechají u splněných úkolů buňky vybarvit žáky.</p>	
<p>Zadání Úkolu 1 (3 - 5 minut): Zamysli se a zapiš, na čem je závislý život na Zemi. Za každou správnou odpověď získáš jeden bod pro hodnocení.</p> <p>Příklady odpovědí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Na Slunci • Na vodě • Na vzduchu, kyslíku	<p><i>Individuální práce</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> • Na opylování rostlin <p>Hodnotí a přiděluje body podle správných odpovědí. Shrne výsledky a zdůrazní úlohu opylování rostlin.</p>	
<p>Výklad dle učebního listu (s. 1) na téma První výskyt včel na zeměkouli (1 - 2 minuty)</p>	<p><i>Aktivní poslech</i></p>
<p>Zadání Úkolu 2 (5 - 10 minut): Znáš ještě jiné létající živočichy kromě včely? Za každého si nakresli malou včeličku do následujícího řádku.</p> <p>Příklady odpovědí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vosy • Mouchy • Komáři • Čmeláci <p>Hodnotí soutěž s přihlédnutím na aktivitu žáků. Při posbírání 4 včeliček má žák úkol splněn, při nedostatku času lze nechat doplnit zbývající za domácí úkol.</p>	<p><i>Soutěž</i></p>
<p>Zadání Úkolu 3 (10 - 15 minut): Pečlivě si přečti příběh a poté opověz na otázky. Zadá samostatnou četbu. Řídí skupinovou diskusi mezi žáky na základě otázek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • V jedné vesnici včelky květy opylily v druhé ne. Proč? • Co je nutné si přečíst na návodu postřiku, než začneme stromy ošetřovat? • Co se mohlo stát se včelami po postřiku v obou vesnicích? <p><i>Příklady odpovědí:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Protože ošetřili stromy postřikem, který není jedovatý pro včely. • Zda je nezávadný pro včely a létající hmyz. • V první vesnici včely zahynuly a v druhé vesnici stromy opylily. <p>Vyhodnotí nejlepší jednotlivce. U všech, kteří se aktivně zúčastnili diskuze, je možné vyznačit splnění úkolu.</p>	<p><i>Individuální práce</i></p> <p><i>Řízená diskuze</i></p>
<p>Výklad důležitosti opylování květin a rostlin včetně jejich způsobu – buď dle učebního listu (s. 2), nebo na základě promítnutí příslušného obrázku.</p> <p>V případě dostatku času je možné promítnout krátkou videosekvenci z webové adresy: http://www.movingart.tv/wingsoflife</p>	<p><i>Aktivní poslech</i></p>

<p>Zadá úkol 4 do dvojic (5 - 10 minut): Napiš, jaké jsou způsoby opylení květu rostlin.</p> <p><i>Příklad odpovědi:</i></p> <p>Opylení hmyzem - hmyz létá z květu na květ a přenáší pyl na svém těle.</p> <p>Samoopylení probíhá pouze v rámci jednoho květu.</p> <p>Opylení větrem – pyl, který je lehký, je nesen vzduchem. Aby došlo k opylení, musí být pylu velké množství.</p> <p>Vyhodnotí nejlepší dvojice. U všech, kteří se aktivně zúčastnili diskuze, nebo odpověděli správně, je možné vyznačit splnění úkolu.</p>	<p><i>Práce ve dvojicích.</i></p>
<p>Zadání Úkolu 5 (10 - 15 minut): Uspořádej písmenka tak, aby bylo možné doplnit tečky v myšlenkové mapě „Pro.....“, a doplň myšlenkovou mapu.</p> <p style="text-align: center;">„PÍODŘRU“ „ČOAKLVĚ“</p> <p>Vyhodnotí řešení přesmyčky a u správně odpovídajících žáků vyznačí splnění úkolu.</p> <p>Zadá popis myšlenkové mapy navazující na přesmyčku a společně s žáky ji kreslí a doplňuje na tabuli, případně používá elektronickou verzi myšlenkové mapy.</p> <p>Pro přírodu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opylování rostlin • Sběr nektaru • Sběr medovice • Sběr pylu <p>Pro člověka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výroba medu • Výroba vosku • Výroba propolisu • Úroda ovoce 	<p><i>Individuální práce</i></p>
<p>Výklad tématu Včely a včelaři – buď dle učebního listu (s. 3), nebo na základě promítnutí příslušného obrázku.</p>	<p><i>Aktivní poslech</i></p>
<p>Zadání Úkolu 6 (5 - 10 minut), variantně je možné jej zadat i za domácí úkol: Uved' důvody, proč si myslíš, že ubývá včel.</p> <p>Příklady odpovědí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ubývá počet včelařů 	<p><i>Individuální práce</i></p> <p><i>Řízená diskuze</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> • Nemoci včel • Nešetrné chemické ošetřování rostlin • Vliv vyzařování mobilních telefonů <p>U všech, kteří se aktivně zúčastnili diskuze, nebo odpověděli správně, je možné vyznačit splnění úkolu.</p>	
<p>Zadání Úkolu 7 pro šikulky (5 - 10 minut), variantně je možné jej zadat i za domácí úkol: Vyřeš doplňovačku a ve druhém sloupci najdi tajenku.</p> <p>Řešení: „Včelka“</p> <p>Řešení řádků: Oves, Očko, Mele, Hltá, Okno, Lano</p> <p>U všech, kteří vyřešili úkol správně, je možné vyznačit jeho splnění.</p>	<p><i>Individuální práce</i></p>
<p>Zadá domácí úkol, například pro každého jeden stát EU:</p> <p>Vyhledej na internetu další informace o počtu včelstev a včelařů v EU. Například na adrese: www.vcelarici.cz, www.vcelarstvi.cz, www.vcelky.cz.</p> <p>Například dle SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ o zdraví včel ze dne 6. 12. 2010 KOM (2010) 714 je v EU odhadem 700 tisíc včelařů.</p>	<p><i>Práce s internetem</i></p>